

KSIĄŻKI EKONOMICZNO-ROLNICZE

AFTIENJUK S., STRATIJEWSKIJ K., CORANOW W.: **Osuszczenie leninowsko kooperatiwno-płana w mołdawskiej dieriewnie** (Realizacja leninowskiego planu kooperacji wsi mołdawskiej). Kisziniew 1963 „Karta Mołdow.”, s. 126.

Cpracowana w Instytucie Historii Akademii Nauk Mołdawskiej SRR publikacja daje przegląd kolektywizacji i rozwoju kolchozów Republiki Mołdawskiej od początkowych form rozwiązywania problemu agrarnego i kwestii chłopskiej, poprzez masową kolektywizację do obecnej drogi rozwoju kolchozowego odbywającego się na podstawie nowej polityki realizowanej od XXII Zjazdu Partii.

Agriculture, land reforms and economic development (Rolnictwo, reformy agrarne i rozwój ekonomiczny). Warszawa 1964 PWN — Polish Scient. Publishers, s. 284. Studies on Developing Countries, vol. 2.

Państwowe Wydawnictwo Naukowe podjęło serię wydawnictw w języku angielskim i francuskim pt. *Studia o krajach rozwijających się Azji, Afryki i płd. Ameryki*. Autorami są wybitni naukowcy (krótkie informacje o nich podano we wstępie publikacji). Opatrzona przedmową prof. O. Langego omawiana przez nas praca zawiera 6 artykułów oraz materiały z seminarium poświęconego reformie rolnej. Artykuły dotyczą rolnictwa, stosunków rolnych i rozwoju ekonomicznego Indii oraz krótkiej historii reform rolnych w płd. Ameryce (w tym Brazylii) i znaczenia rolnictwa w gospodarce algierskiej (reforma rolna, industrializacja).

Materiały seminaryjne zaś dotyczą reform rolnych w krajach rozwijających się środkowego wschodu, Indii, Chin i Ameryki Łacińskiej, prawodawstwa rolnego w krajach Mahrebu, polityki rolnej w Marokku przed i po uzyskaniu niepodległości oraz reformy rolnej w tym kraju.

Bäuerliche Unabhängigkeit durch Zusammenarbeit. Wirtschaftliche, regionale und organisatorische Probleme mit Beiträgen (Chłopska niezależność uzyskiwana poprzez współpracę. Gospodarcze, regionalne i organizacyjne problemy). Hannover 1962. H. Schapper, s. 112. Schriftenreihe für ländliche Sozialfragen. Heft 36.

W serii prac Tow. Rolniczych Zagadnień Socjalnych w Getyndze, poświęconych społecznym sprawom rolnictwa, ukazał się 36 zeszyt zawierający następujące materiały dorocznej sesji dyskusyjnej Towarzystwa: G. Draheim (Hannover-Göttinger). Wyposażenie rynku rolnego a niezależność chłopska, F. Riemann (Göttingen): Formy i zakres współpracy gospodarczej przy produkcji środków spożycia w NRF, S. Holmström (Sztokholm): Pionowa integracja w Szwecji osiągnięcia i doświadczenia, H. Zijlmans (Bruksela): Organizacyjno-gospodarcze i socjologiczne aspekty integracji pionowej z punktu widzenia EWG oraz T. Dams (Bonn): Regionalne i strukturalne aspekty pionowej integracji w rolnictwie. Oprócz wyżej wymienionych — inauguracyjny wykład wprowadzający pt. „Trzy epoki w historii rolnictwa” ukaze się w numerze 37.

BOROWIK W. A.: **Chozajstwiennyj raszczot w kolchozach** (Rozrachunek gospodarzy w kolchozach). Moskwa 1964 Izd. „Economika”, s. 164.

Nowy etap rozwoju ustroju kolchozowego przyniósł wielkie osiągnięcia gospodarcze, wyrażające się w: powiększaniu się kolchozów i wzroście ich towarowości oraz obrotów pieniężnych, nakładów na gospodarstwo, stosunków międzykolchozowych i pogłębianiu się specjalizacji. Prowadzenie dużych gospodarstw kolektywnych powoduje konieczność precyzyjnego planowania oraz zestawiania nakładów z osiągniętymi wynikami, co z kolei zmusza do przestrzegania zasad gospodarności, ścisłego obliczania kosztów własnych i rentowności kolchozów, a za tym prowadzenia pełnego rozrachunku ekonomicznego. Toteż autor podjął próbę jego teoretycznego uzasadnienia wraz ze wszystkimi wymienionymi wyżej elementami, łącznie

z analizą różnych form i systemów bodźców materialnego zainteresowania oraz powiązania ich z gospodarczymi wynikami działalności kołchozów. W świetle powyższego rozważono istotę rozrachunku i jego znaczenie dla gospodarki narodowej w ogóle, a szczególnie dla podniesienia ekonomicznej efektywności w pracy kołchozów.

BUSCH R., WINKLER G.: Richtwerte für die Planung und Kostenermittlung im Obstbau (Wskaźniki planowania i obniżki kosztów w ogrodnictwie). Berlin 1962 VEB Deutscher Landwirtschaftsverlag, s. 164.

Praca wykonana w oddziale Ekonomiki Przedsiębiorstw i Pracy Ogrodniczej Wydziału Rolniczo-Ogrodniczego Uniw. Humboldta w Berlinie, zawiera tak bardzo popularne wśród wydawnictw niemieckich (vide Richtzahlen, Faustzahlen itd.) wielkości i praktyczne zalecenia, pomocne w pracy każdego rolnika z odpowiednim przygotowaniem. W konkretnym przypadku w publikacji znajdujemy dane o stanie i rozwoju ogrodnictwa w NRD, a m. in. o: ilości drzew owocowych i powierzchni zajętej przez sady, uzyskiwanych zbiorach i zaopatrzeniu ogrodnictwa, planowaniu w nim, normach zatrudnienia, potrzebnych nakładach robocizny i siły pociągowej w ogóle i w poszczególnych miesiącach oraz przy różnych pracach i wreszcie o obniżce kosztów na hektar i rok w różnorodnych sadach, z podziałem na elementy składowe kosztów.

France — agriculture (Francja — rolnictwo). Paris 1963 Min. d'Agriculture, s. 124.

Wydawnictwo o charakterze informacyjno-propagandowym zawiera ogólne, najbardziej aktualne wiadomości o rolnictwie francuskim, powierzchni uprawnej, ludności wiejskiej, globalnej produkcji rolnej oraz produkcji roślinnej i zwierzęcej, przemyśle rolnym, spożyciu i handlu artykułami rolnymi. Publikacja w przeważającej części została oparta na ciekawie i barwnie opracowanych grafikach; daje ona prawie pełny pogląd na sytuację rolnictwa francuskiego od strony statystyczno-ekonomicznej (w postaci pomysłowych tabel i wykresów), nie zajmuje się natomiast zagadnieniami struktury społecznej i socjologia wsi. Rzecz wydana niezwykle starannie na znakomitym papierze z pięknymi kolorowymi reprodukcjami, przez Ministerstwo Rolnictwa oraz współpracujące z nim instytucje.

GASSER-STÄGER W.: Verschuldung und Kreditpolitik in der schweizerischen Landwirtschaft (Zadłużenie i polityka kredytowa w rolnictwie szwajcarskim). Zürich 1963 Polygraphischer s. 200. Veröffentlichungen des Seminars für Agrarpolitik und Agrarecht an der Hochschule St. Gallen für Wirtschafts- und Sozialwissenschaften 5.

Praca wykonana przez członka kierownictwa Seminarium Polityki Agrarnej i Prawa Rolnego Wyższej Szkoły Nauk Gospodarczych i Społecznych w St. Gallen, prezentuje w rozwiniętej i bogatej formie problematykę kredytu rolnego w Szwajcarii, a w szczególności: wysokość zadłużenia rolnictwa szwajcarskiego, jego przyczyny i stopę oprocentowania oraz rozpiętość w obciążeniu poszczególnych gospodarstw, a w związku z tym konieczność oddłużenia rolnictwa, a nawet umorzenia niektórych długów i realne możliwości w tym zakresie, jak też sposoby przeprowadzenia tej akcji i zastosowane środki. Rzecz zakończona jest syntetyczną oceną zagadnienia i szczegółowymi wnioskami. Obszerny materiał statystyczny — częstokroć porównawczy z innymi krajami — zawarty jest w treści i w obszernym załączniku prezentującym dane dla niektórych wielkości od 1911 r. wzgl. 1914 i 1915 r.

GOLIKOW W. A.: Ważniejszy etap rozwoju spółdzielczości rolniczej w Zw. Radzieckim w latach 1921—1929. Moskwa 1963 Izd. Siel. Litier. Żurn. i Płak., s. 200.

Autor uważa swą pracę za niezbędne uzupełnienie istniejącej źródłowej literatury historyczno-partyjnej dotyczącej powstania, rozwoju i umocnienia kooperacji rolniczej w ZSRR oraz działalności Partii w tym zakresie, bowiem wydana dotąd na ten temat literatura (źródła, pomoce naukowe i podręczniki) nie zawiera odpowiednich materiałów, szczególnie w odniesieniu do leninowskiego planu kooperacji, wiodącej roli Partii w ruchu spółdzielczym, spółdzielczości rolniczej, jako podstawowej bazy socjalistycznego przemysłu i zwycięstwa leninowskich zasad rozwoju kooperacji.

HEDGES T. R.: **Farm management decisions** (Podejmowanie decyzji w gospodarstwie rolnym). Englewood Cliffs N. Y. 1963 Prentice Hall, s. 628.

Znany kalifornijski ekonomista rolny, profesor rolnictwa i ekonomiki rolnej w Stacji Doświadczalnej oraz na Uniwersytecie w Dawis, wskazuje na to jak specyficzne zasady i analizy ogólno-ekonomiczne mogą być zastosowane do podejmowania trafnych decyzji organizacyjnych, zapewniających zyski przedsiębiorstwom rolnym. Pod tym względem praca ma mieć charakter uniwersalny, nadający się do zastosowania w różnych rodzajach farm, niezależnie od tego, gdzie są one położone i co produkują. W związku z tym autor aplikuje do rolnictwa ogólne zasady zarządzania i podejmowania decyzji z uwzględnieniem jednak istniejących warunków naturalnych (gleba, klimat, bilans wodny), wyposażenia rolnictwa w środki trwałe (maszyny i urządzenia rolne, melioracje) i obrotowe oraz planowania (budżetowania) działalności przedsiębiorstwa rolnego w ogóle oraz w zakresie produkcji roślinnej i zwierzęcej, jak też uzyskiwanych wyników. Publikacja jest przeznaczona dla właścicieli i kierowników farm.

JASIŃSKI B.: **Wpływ struktury agrarnej na wzrost ekonomiczny w krajach słabo rozwiniętych gospodarczo**. Kraków 1963 WSE, s. 270 Wyższa Szkoła Ekonom. w Krakowie. Zeszyty Naukowe.

Autor rozprawy habilitacyjnej (wydanej w Serii Specjalnej Rozpraw Habilitacyjnych nr 4) zajmuje się ogólną charakterystyką podstawowych ekonomiczno-społecznych czynników wzrostu oraz kierunków zmian w gospodarce rolnej na przykładzie niektórych, szczególnie przeludnionych, słabo rozwiniętych krajów (Chiny, India, Egipt, Syria). Podstawowe hamulce rozwoju rolnictwa tkwią przede wszystkim w jego archaicznej strukturze i feudalnych stosunkach społeczno-gospodarczych. Stąd też rozwój rolnictwa może następować dopiero po przeprowadzeniu odpowiednich reform rolnych, usuwających owe hamulce i jednocześnie umożliwiających rozwój spółdzielczości i kooperacji na wsi, w tym tzw. „wspólnot rozwojowych” (India). Jednocześnie wysokie przeludnienie rolnictwa, którego nie można rozładować przez odpowiednio szybki rozwój przemysłu — ograniczonego w swej pracochłonności — zmusza do szukania innych dróg wykorzystania nadwyżki siły roboczej na wsi, a m. in. produkcyjnego jej wykorzystania w samym rolnictwie nawet kosztem obniżki możliwej do osiągnięcia wydajności pracy oraz w dziedzinach z nim związanych (np. usługach).

KOWALEW S. A.: **Sielskoje rassielenije** (Rozmieszczenie ludności rolniczej). Moskwa 1963 Izd. Moskow. Uniw., s. 371 + mapy.

Geograficzna praca naukowo-badawcza, wykonana na Uniwersytecie Moskiewskim pod kierunkiem znanego w Polsce profesora geografii gospodarczej Ju. G. Sauszkina — wprowadza w problematykę rozmieszczenia ludności rolniczej i miejskiej, typologii i rejonizacji osiedli rolniczych oraz zachodzących tu prawidłowości; aktualnego rozmieszczenia ludności rolniczej w ZSRR i perspektyw rozwojowych, ogólnych zagadnień stojących w tym zakresie przed nauką radziecką; stan wiedzy za granicą i w ZSRR oraz stosowane metody pracy badawczej. W zakończeniu omówiono rolę rozmieszczenia ludności rolniczej oraz podano bogatą bibliografię przedmiotu w języku rosyjskim i obcych (także w polskim).

MICHNA W., SZYŃKARCZUK A.: **Rolnictwo w Polsce Ludowej**. Warszawa 1964. LSW, s. 215.

Pracę swą dedykują autorzy działaczom i organizatorom produkcji rolnej w powiatach, ujmując stosownie do tego problematykę społeczno-gospodarczą wsi i rolnictwa w skali powiatów, gromad i gospodarstw, jeśli idzie o rozmiary stojących przed nimi zadań i przeznaczone na ich realizację środki. Znajdujemy więc w publikacji bogato ilustrowane statystycznie rozważania na temat problematyki rewolucji agrarnej w latach 1945—1949, rolnictwa w okresie planu trzyletniego (1947—1949), a następnie w okresie planu sześcioletniego (1950—1955) i dalszych dwu planów pięcioletnich (1956—1960 i 1961—1965), dla których to okresów omówiono również wybrane najważniejsze zagadnienia. W zakończeniu autorzy wracają ponownie do zagadnień struktury agrarnej, przegradzając w ten sposób rozważania poświęcone planom gospodarczym, albowiem w ostatnim rozdziale mówią znowu o niektórych sprawach perspektywicznego planu rozwoju rolnictwa.

Osnowy ekonomiki socialistyczekowo sielskowo choziajstwa (Podstawy ekonomiki socialistycznego gospodarstwa rolnego). Moskwa 1963 Izd. Ekonom. Litier., s. 416.

Książka pomocnicza zatwierdzona przez Min. Rolnictwa RSFRR dla zaocznego podnoszenia kwalifikacji kadr pracowników rachunkowości rolnej odnośnie fachowych, teoretycznych i praktycznych wiadomości z zakresu ekonomiki rolnej. Z tego względu publikacja może być przydatna także dla innych pracowników kolchozów i sowchozów oraz nadrzędnych w stosunku do nich jednostek organizacyjnych państwowych i partyjnych.

PAARLBERG D.: American Farm Policy (Amerykańska polityka rolna). New York 1964 J. Wiley s. 375.

Studium przykładowe o podejmowaniu centralnych decyzji, opracowane przez autora mającego po temu wszechstronne przygotowanie i ponadto — co także należy podkreślić — tradycję trzech pokoleń rozwiązyjących zagadnienia rolnicze. Autor bowiem, mając wykształcenie ekonomiczno-rolnicze, najpierw sam gospodarował na farmie po czym kolejno pracował: w rooseveltońskiej administracji rolnej (A. A. A.), wykładał na wyższych uczelniach zagadnienia ekonomiki rolnej, znów pracował w administracji (najpierw jako doradca ekonomiczny Ministra Rolnictwa, a następnie prezydenta Eisenhowera) wreszcie jako ekspert w różnych międzynarodowych organizacjach i misjach. Pracę zaś swą — i to jest również godne podkreślenia — ujmuje jako odpowiedź na stawiane mu przez studentów pytania w sprawie przesłanek leżących u podstaw podejmowania trafnych decyzji ekonomiczno-rolniczych w zakresie: sytuacji rolnictwa w różnych okresach (wielkiej depresji i ... wielkiej wojny), dochodowości produkcji rolnej i cen produktów rolnych, polityki rolnej w powiazaniu z polityką w ogóle, polityką gospodarczą i ... etyką, programami produkcji (żyta, pszenicy, bawełny, cukru i tytoniu) oraz realizacją innych programów np. reform politycznych i zamierzeń perspektywicznych.

PONCET J.: La colonisation et l'agriculture européennes en Tunisie depuis 1881 (Kolonizacja i rolnictwo europejskie w Tunezji od 1881 r.). Paris 1962 Mouton, s. 700.

Obszerne studium, o charakterze geograficzno-historycznym i teoretycznym, dotyczące rolnictwa tunezyjskiego w okresie 1881—1958, rozpoczyna autor od opisu warunków przyrodniczych, demograficznych, socjalnych, technicznych i produkcyjnych, a następnie zajmuje się dokładniej poszczególnymi rejonami rolnymi oraz kolonizacją europejską Tunezji w okresie do 1914 r., dalej zaś rozwojem rolnictwa tego kraju po I wojnie światowej. Osobny rozdział poświęcono obecnej sytuacji rolnictwa (tj. jego technice, mechanizacji, sile roboczej, finansowaniu, metodom produkcji i poszczególnym gałęziom produkcji rolnej jak: winnice, zboża, oliwki, owoce, warzywa, hodowla i przetwory) oraz uzyskiwanym wynikom finansowym. Praca jest bogato udokumentowana przy pomocy danych statystycznych, grafików, ilustracji i bibliografii.

RINGER K.: Agrarverfassungen im tropischen Afrika. Zur Lehre von der Agrarverfassung: Veränderungen zur Hebung der Agrartechnik (Struktury rolne tropikalnej Afryki jako przyczynek do zagadnień ustrojowo-rolnych: Przemiany zmierzające do podniesienia techniki rolnej). Freiburg 1963 Verl. Rombach, s. 236 „Freiburger Studien zu Politik und Soziologie”.

Autor, wieloletni pracownik fryburskiego Instytutu Agrarnego oraz były doradca FAO w Tanganice do spraw ustrojowo i prawno-rolnych, obecnie docent Uniwersytetu we Fryburgu, zobiektywizował swe afrykańskie studia i doświadczenia w zakresie wyżej wymienionej problematyki na podstawie określonych założeń teoretycznych dotyczących tak zagadnień ustroju jak i techniki rolnej oraz związanej z tym problematyki metodologicznej i badawczej. ze szczególnym uwzględnieniem krajów wyzwalających się o słabym jeszcze rozwoju gospodarczym. Jednak o ile jedna z głównych tez autora wydaje się być bezsporna, mianowicie, że modernizacja rolnictwa w nowowyzwolonych krajach afrykańskich uzależniona jest w dużym stopniu od przewyciężenia i usunięcia tradycyjnych urządzeń i stosunków społecznych, praw zwyczajowych a nawet wierzeń religijnych, o tyle druga — że od rozwoju rolnictwa w tych krajach zależy ich ogólny rozwój gospodarczy, a nawet dekolonizacja i uzyskanie pełnej niezależności, nie tylko nie wydaje się

być słuszna, lecz wręcz leżąca w interesach kolonizatorów, którzy chcą widzieć w krajach afrykańskich przede wszystkim bazę surowcowo-rolną, nie zaś w pełni niezależne gospodarczo i politycznie kraje przemysłowo-rolne. Wg założeń wydawców publikacja ta, ukazująca się w serii „Studiów z zakresu polityki i socjologii” jest przewidziana dla: naukowców, rolników, ekonomistów, etnologów, polityków i wszystkich interesujących się zagadnieniami rozwojowymi. Obszerna bibliografia zajmuje 20 stron druku i daje wyczerpujący zestaw literatury w wielu językach.

Specjalizowani je mjasnyje choziajstwa (Specjalistyczne gospodarstwa mięsne). Moskwa 1963 Izd. Siel. Lit. Żurn. i Płak., s. 264.

Zbiór artykułów poświęconych zagadnieniu analizy i omówieniu podstawowych zasad produkcji specjalistycznych gospodarstw hodowlanych, ze szczególnym uwzględnieniem Ukrainy i uzyskanych tam doświadczeń przy organizacji wielkiej sieci takich gospodarstw, które odgrywają już teraz znaczną rolę w produkcji mięsa przy jednoczesnej obniżce kosztów tej produkcji. Na podstawie doświadczeń, ogólne zagadnienia specjalizacji produkcji mięsa w określonych rejonach i zarządach posłużyły za tło do scharakteryzowania doświadczeń kołchozów specjalizujących się w hodowli i tuczu bydła rogatego oraz trzody chlewnej.

SYKES G., FFISKE G.: Poultry a modern agribusiness (Drobiarstwo — nowoczesna gałąź produkcji rolnej). London 1963 Crosby Lockwood, s. 242.

Produkcja brojlerów stała się ostatnio, dzięki szybkiemu rozwojowi, wiodącym ogniwem hodowli drobiu. Jej to poświęcona jest praca obu autorów, z których jeden opracował tylko 2 rozdziały, dotyczące nowoczesnej techniki hodowli drobiu i wyposażenia kurników, bowiem publikacja nie dotyczy spraw techniki hodowlanej, lecz zagadnień ekonomicznych związanych z tą preferowaną obecnie przez konsumentów nowoczesną hodowlą drobiu. Gros pracy dotyczy analiz ekonomicznych, nastawionych na uzasadnienie szczególnej dochodowości i efektywności tej nowej gałęzi produkcji hodowlanej oraz na ukazanie producentom sposobów uniknięcia niebezpieczeństw z tą hodowlą związanych. Wychodząc od ogólnej oceny sytuacji w tradycyjnej hodowli drobiu i trudności stąd dla farmerów wynikających, autor wprowadza czytelnika w problematykę ekonomiczną nowoczesnych wylegarni i hodowli brojlerów, jako konkurencyjnej produkcji w stosunku do produkcji tzw. „czerwonego mięsa”. Oprócz liczb i analiz interesujące są również wykresy przedstawiające m. in. drogę: input — output w produkcji jaj i drobiu wraz ze wszystkimi składającymi się na nią elementami.

SZAJBEKOW K. A.: Prawowyje formy opłaty truda w kołchozach (Formy prawne wynagradzania za pracę w kołchozach). Moskwa 1963 Gos. Izd. Jurid. Litier., s. 304.

Podstawowe zasady wynagradzania pracy w kołchozach oraz ich specyfika prawna, ogólna charakterystyka form wynagradzania oraz ich klasyfikacja, podstawowe wynagrodzenie za dniówkę, zapłata pieniężna uzyskiwana przez członków kołchozu i personel kierowniczy oraz fachowy, dodatkowe postacie wynagrodzeń i gwarancje prawne — stanowią przedmiot publikacji.

TAPUACH S.: Produkcja i dochód w starsiadłej wsi spółdzielczej „moszaw” w Izraelu. Tel-Aviv. 1963 Min. Rolnictwa — Centrala Planowania Rolniczego, s. 9 + wykresy.

Streszczenie w jęz. polskim obszerniejszej pracy pod tym samym tytułem, która ukazała się w Izraelu w jęz. hebrajskim. Dla czytelnika polskiego autor podał na wstępie objaśnienia istoty wsi spółdzielczej „moszawu”, którą charakteryzuje: 1. narodowa własność ziem, 2. zrzeszenie gospodarstw rolnych na zasadach spółdzielczych, 3. pomoc wzajemna i 4. praca własna (najemna jest wykluczona). Podstawowym celem pracy było zbadanie zmian strukturalnych zachodzących na wsi i wykrycie przyczyn prowadzących do rozwarstwienia wsi na poszczególne grupy ekonomiczne. Badania w tym zakresie przeprowadzono w 1959 r. w jednej ze wsi w pasie nadbrzeżnym Izraela (w osiedlu założonym w 1930 r.) w 150 drobnych gospodarstwach zamieszkałych przez 196 rodzin; przeanalizowano 123 gospodarstwa, tj. te które posiadają oborę mleczną, hodowlę kur i sadownictwo. Autor dokonał analizy opłacalności poszczególnych grup gospodarstw, ich sytuacji ekonomicznej, wytwarzania dochodu i jego podziału oraz przeobrażeń społecznych i gospodarczych, którym one podlegają.

TOMASZEWSKI Z.: **Ekonomika rolnictwa w zarysie**. Warszawa 1964, PWRiL, s. 235.

Podręcznik dla studentów wyższych szkół rolniczych wprowadza w podstawowe pojęcia i specyfikę gospodarki rolnej, strukturę agrarną rolnictwa, rejonów produkcyjne i stosowane metody wykładu. Procesy gospodarcze w rolnictwie zilustrowano przez ukazanie: ogólnych warunków produkcji rolniczej, sił wytwórczych w rolnictwie, przebiegu procesów produkcji rolnej, uzyskiwanych wyników i kierunków ich wykorzystania oraz ekonomicznej oceny. Dynamikę rozwoju rolnictwa i jego miejsce w gospodarce narodowej omówiono w następującej periodyzacji: lata 1944—46, 1947—49, 1950—56 i po 1956 r. oraz przy uwzględnieniu zachodzących procesów reprodukcji w rolnictwie z próbą pokazania udziału rolnictwa w gospodarce narodowej Polski. W zakończeniu podano wykaz wykorzystanej literatury oraz źródeł statystycznych.

TRAPIEZNIKOW S. P.: **Agrarnyj wopros i leninskije agrarnyje programmy w trzech russkich rewolucijach** (Problem agrarny i leninowskie programy agrarne w dobie trzech rewolucji rosyjskich). Moskwa 1963 Izd. WPS i AON pri CK KPSS, s. 656.

Według wyjaśnień umieszczonych przez autora we wstępie, niniejsza publikacja (wydana przez Wyższą Szkołę Partyjną i Akademię Nauk Społecznych przy KC KPZR) stanowi pierwszą część większego dzieła na temat przemian agrarnych, które zaszyły w Związku Radzieckim, dotyczy zaś okresu piśmiennictwa Lenina w sprawie agrarnej od jego pierwszej do ostatniej pracy. Część druga, opublikowana w 1959 r. dotyczyła „historycznych doświadczeń KPZR w socjalistycznej przebudowie rolnictwa”. Opracowywana ponownie i uzupełniona nowymi materiałami ta druga część jest teraz przygotowywana do reedycji. Treść wydanej obecnie części I stanowi analiza ewolucji stosunków agrarnych w Rosji, w okresie po pierwszych reformach rolnych, w dobie obu demokratyczno-burżuazyjnych rewolucji (1905 r. i marzec 1917 r) następnie wielkiej październikowej rewolucji socjalistycznej (w 1917 r.) oraz w okresie przejściowym od kapitalizmu do socjalizmu. Oprócz wzmiankowanych już prac Lenina autor wykorzystuje wszelkie dostępne materiały archiwalne, uwzględniając wpływ ruchu spółdzielczego na przemiany zachodzące na wsi rosyjskiej, specyficzne warunki NEP'u i przejście do budowy podwalin socjalistycznych stosunków rolnych w ZSRR.

Trade in agricultural commodities in the United Nations Development Decade (Obrót produktami rolnymi w dekadzie rozwojowej ONZ). Rome 1964 FAO, vol. 1 s. 60 + 24 + 103, vol. II — tabl.

Publikacja składa się z czterech części wydanych w 2 tomach. W t. I zawarto trzy części, z których w pierwszej podano ogólny przegląd rozwoju obrotów artykułami rolnymi w okresie powojennym, obejmującym lata 1952/53 do 1959/61 (trend rozwojowy) wraz z perspektywami na tzw. dekadę rozwojową 1959/1961 do 1970 r., a w tym m. in. wielkość obrotów, ceny i warunki sprzedaży oraz zachodzące w tym zakresie wahania i czynniki na to wpływające; produkcję żywności i zaopatrzenie w nią oraz przedsięwzięcia FAO, podejmowane dla przezwyciężenia tych wahań, zniesienie barier w handlu itp. W części drugiej przedstawiono sytuację w odniesieniu do głównych artykułów rolnych, eksportu do krajów o różnym stopniu rozwoju: zbóż, nabiału i jaj, mięsa, ryżu, tłuszczów cukru, roślin cytrusowych oraz innych używek, surowców pochodzenia rolnego (bawełna, wełna, juta) jak też produkcji leśnej i rybnej. W części trzeciej zawarto dane dotyczące handlu wyżej wymienionymi (w części drugiej) artykułami rolnymi, ale już w postaci przetworzonej, a więc przykładowo: przetworami mięsnymi, owocowymi, wyrobami przemysłu drzewnego, papierniczego, włókienniczego itp. Część czwarta zawarta w tomie II obejmuje szczegółowe dane statystyczne, uzupełniające do podanych w tomie I.

TUROWSKA-BAR I.: **Polskie czasopisma o wsi i dla wsi**. Warszawa 1963 LSW, s. 186.

Bibliografia, której celem było zgromadzenie czasopiśmiennictwa dotyczącego wsi i polskiego ruchu ludowego, zawiera 2198 pozycji. Całość poprzedzono wstępem pt. „U źródeł prasy dla ludu” pióra St. Lato, w którym autor charakteryzuje najważniejsze pozycje piśmiennicze z tego zakresu. Bibliografia została ułożona w porządku alfabetycznym; zebrano w niej czasopisma polskie (z których pierwsze pochodzi z 1789 r.) o charakterze politycznym, kulturalnym, oświatowym, facho-

wym, naukowym i różnych organizacji — przeznaczone dla wsi; włączono również czasopisma regionalne oraz wydane za granicą (jak np. amerykańskie w jęz. polskim), które za pośrednictwem reemigrantów trafiły na wieś polską.

WOŁGOW A. W.: **Differencjalna ziemienna renta w uśłowjach socjalizma** (Gruntowa renta różniczkowa w socjalizmie). Moskwa 1963 Ak. Nauk SSSR, s. 224.

Wydany przez Akademię Nauk ZSRR zarys teorii różniczkowej renty gruntowej traktuje o warunkach i przyczynach istnienia renty w ustroju socjalistycznym, podstawowych tendencjach jej rozwoju w warunkach socjalistycznych i w komunizmie, społecznej wartości produkcji rolnej oraz cenach rejonowych i różniczkowej renty, zróżniczkowanych dochodach, istnieniu renty w sowchozach, zasadach i mechanizmie jej podziału, wreszcie metodologii i metodyce obliczania czystego dochodu i renty różniczkowej.

WRIGHT G.: **Rural revolution in France** (Rewolucja rolna we Francji). Stanford 1964, Stanford Univ. Press, s. 271.

Według zawartych we wstępie uwag autora (przewodniczącego zarządu Wydziału Historii na Uniwersytecie w Stanfordzie — California), napisana przez księżka o francuskiej warstwie chłopskiej XX w. nie była zamierzona, gdyż zajmował się on bowiem ekonomiką rolnictwa francuskiego w czasie pobytu we Francji w latach 1950—1951 i w 1960 r. Zafrapowało go jednak znamienne historyczne zjawisko kształtowania się elity chłopskiej oraz wzrost jej siły i znaczenia w społeczeństwie i w polityce, pierwotnie raczej jako siły wielkiej, lecz pasywnej; niezorganizowanej. Publikacja ilustruje stopniowe budzenie się warstwy chłopskiej po wielkiej depresji ekonomicznej, tworzenie organizacji syndykalistycznej w okresie polityki frontu ludowego, a następnie jednoczenia się i reform w okresie okupacji (Vichy), po czym znów powojennej polityki liberalnej czwartej i wreszcie piątej republiki, współzawodnictwo w oddziaływaniu na wieś pomiędzy komunistami i katolikami, którzy wg autora mają największe wpływy wśród młodzieży wiejskiej. Rewolucja rolna ma ostatnio polegać na wyrastaniu nowej generacji wiejskiej. Do pracy dołączono monografie 6 wsi, bardzo bogate przypisy oraz bibliografię.

ZALEWSKIJ A. W., DEWJATISILNYJ E. N.: **Ekonomika racionalnowo ispolzowanija techniki w kolchozach** (Ekonomika racjonalnego stosowania techniki w kolchozach). Moskwa 1964 Izd. „Ekonomika”, s. 144.

Autorzy książki, pracownicy naukowcy Centralnego Naukowo-Badawczego Instytutu Ekonomicznego przy Gosplanie RSFR traktują o zagadnieniach współczesnej mechanizacji rolnictwa, wymaganiach stawianych przez rolnictwo techniczne w związku z nowymi systemami intensywnej uprawy wysoko wydajnych roślin — kukurydzy, buraków cukrowych i motylkowych. Operują oni konkretnymi przykładami wydajnego wykorzystania parku maszynowo-tractorowego, intensyfikacji i chemizacji rolnictwa oraz obniżki kosztów własnych obróbki mechanicznej, kompleksowej mechanizacji uprawy roślin, przygotowania kadr mechanizatorów oraz ich wynagradzania, a także planowania prac mechanizacyjnych, remontów i konserwacji maszyn i urządzeń. Rzecz przewidziana dla rolników specjalistów, przewodniczących kolchozów i dyrektorów sowchozów, brygadzystów oraz pracowników instytutów naukowo-badawczych i organów planistycznych.